

**Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»
(ПУЕТ)**

**Білоруський торгово-економічний університет
споживчої кооперації (м. Гомель, Республіка Білорусь)**

**Самаркандський інститут економіки і сервісу
(м. Самарканд, Республіка Узбекистан)**

**ІНСТИТУЦІЙНИЙ РОЗВИТОК
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ:
НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА
У ГЛОБАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

**за матеріалами VIII Міжнародної науково-
практичної інтернет-конференції**

(м. Полтава, 27–28 квітня 2016 р.)

**ПОЛТАВА
ПУЕТ
2016**

УДК 330.342
ББК 65.01я431
I-71

*Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу
Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський
університет економіки і торгівлі» заборонено*

Головний редактор:

С. С. Ніколенко, д. е. н., професор, завідувач кафедри економічної теорії та прикладної економіки Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі».

Редакційна колегія:

О. В. Манжура, д. е. н., доцент кафедри економічної теорії та прикладної економіки Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»;

В. О. Шаповалов, к. е. н., доцент кафедри економічної теорії та прикладної економіки Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»;

К. С. Дзверіна, к. е. н., доцент кафедри економічної теорії та прикладної економіки Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі».

Рецензенти:

Н. С. Педченко, д. е. н., професор, директор Інституту економіки, управління та інформаційних технологій Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»;

Л. І. Яковенко, д. е. н., професор, завідувач кафедри політекономії Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

I-71 **Інституційний розвиток соціально-економічних систем: національна економіка у глобальному середовищі : збірник наукових праць за матеріалами VIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Полтава, 27–28 квітня 2016 р.). – Полтава : ПУЕТ, 2016. – 213 с.**

ISBN 978-966-184-235-8

У збірнику наукових праць розглянуто актуальні проблеми інституційного розвитку сучасних соціально-економічних систем, трансформації системи державного регулювання економіки, інституційних зрушень у механізмі функціонування ринкового господарства.

Збірник призначено для фахівців, викладачів, аспірантів, студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів, а також усіх, хто цікавиться проблемами інституційних трансформацій економічних систем.

УДК 330.342
ББК 65.01я431

*Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів.
За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідають автори.*

© Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», 2016

ISBN 978-966-184-235-8

навчання працівників, а також, в інфраструктурній підтримці малого підприємництва, як невід'ємний компонент ринкових відносин, що створює сприятливі умови для розвитку малого підприємництва в Україні.

Список використаних джерел

1. Винниченко В. В. Визначення суб'єктів малого і середнього підприємництва за законодавством України [Електронний ресурс] / В. В. Винниченко. – Режим доступу: <http://bulletin.uabs.edu.ua/store/jur/2012/8a4ab128e673ec7b47aba3608950ec79.pdf>. – Назва з екрана.
2. Майсюра О. М. Сутність та проблеми розвитку малого підприємства в економіці України / О. М. Майсюра // Економіка та держава. – 2010. – № 2. – С. 61–63.
3. Жирко С. О. Проблеми розвитку малого та середнього підприємництва в Україні [Електронний ресурс] / С. О. Жирко. – Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2007-1-2/doc/2/25.pdf>. – Назва з екрана.

АСОЦІАЦІЯ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС: ПЕРСПЕКТИВИ ВПЛИВУ НА НАЦІОНАЛЬНУ ЕКОНОМІКУ

С. С. Ніколенко, *д. е. н., професор;*

Л. Л. Кушнір, *к. е. н., доцент*

*Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський
університет економіки і торгівлі», м. Полтава*

Інтеграційні пріоритети української держави окреслені у багатьох вітчизняних та міжнародних правових документах, наукових виданнях та офіційній пресі. Зокрема, в одному з останніх видань НІСД при Президентові України про це сказано наступне: «Україна розглядає інтеграцію в політичні та економічні структури Європейського Союзу як ключовий пріоритет своєї зовнішньої і внутрішньої політики. Україна поділяє спільні з ЄС цінності й цілі та виходить з того, що членство в ЄС є для неї важливою гарантією її демократичного поступу, економічного добробуту й національної безпеки» [1, с. 12].

З позицій господарського співробітництва, Україна є діловим партнером кількох інтеграційних угруповань – ЄС, СНД, ОЧЕС, ГУАМ, кожне з яких у свій спосіб сприяє реалізації існуючих й

утворенню нових конкурентних переваг вітчизняної економіки. Однак, бути повноправним членом водночас у ЄС та СНД Україна не може внаслідок існування у цих регіональних торговельно-економічних блоках наднаціональних органів управління. Тому для неї є актуальним саме вступ до певного інтеграційного блоку. Своїм стратегічним курсом Україна проголосила приєднання до Європейського Союзу – одного з 3-х світових центрів, найбільшого за своєю економічною потужністю і найрозвиненішого в аспекті набутого досвіду економічної інтеграції.

Намір України вступити до ЄС було проголошено після її виходу з Радянської Союзу. 16 червня 1994 р. Україна першою з країн колишнього СРСР уклала з ЄС Угоду про партнерство і співробітництво [4, с. 20]. Набуття Україною повноправного членства в ЄС було проголошено стратегічною метою, а отримання статусу асоційованого члена – головним зовнішньополітичним пріоритетом України у середньотерміновому вимірі [8, с. 139]. Передбачається, що участь у цьому блоці сприятиме отриманню значних вигід для розвитку національної економіки, забезпечить підвищення її конкурентоспроможності та рівня суспільного добробуту. Нині ж, не дивлячись на значні потуги керівництва держави та вітчизняної дипломатії щодо інтенсифікації інтеграційних процесів, поки що вдалося підписати лише угоду про асоціацію між Україною та ЄС, яка, безумовно, матиме стратегічні наслідки для нашої держави та її народу.

21 березня 2014 р. під час Позачергового Саміту Україна – ЄС було підписано політичну частину Угоди, яку від імені України підписав тодішній Прем'єр-міністр А. Яценюк. 27 червня 2014 р. у ході засідання Ради ЄС Президентом України П. Порошенком та керівництвом Європейського Союзу і главами держав та урядів 28 держав-членів ЄС була підписана економічна частина Угоди. 16 вересня 2014 р. Верховна Рада України та Європейський Парламент синхронно ратифікували Угоду про асоціацію між Україною та ЄС. «Угода про асоціацію за своїм обсягом і тематичним охопленням є найбільшим міжнародно-правовим документом за всю історію України та найбільшим міжнародним договором з третьою країною, коли-небудь укладеним Європейським Союзом. Вона визначає якісно новий фор-

мат відносин між Україною та ЄС на принципах «політичної асоціації та економічної інтеграції» і слугує стратегічним орієнтиром системних соціально-економічних реформ в Україні» [10].

Як і до підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, так і нині, частина вітчизняних науковців вважає, що для України вступ до ЄС не повинен ставати самоціллю [9]. Її метою має бути досягнення європейських соціальних стандартів. До того ж і сама «об'єднана Європа (ЄС) – не готова до повної інтеграції України в свої структури» [2, с. 10], принаймні у найближчі роки. Тому членство України у зоні вільної торгівлі з країнами ЄС є, очевидно, максимальним результатом, якого вдалося нині досягти, і перевершити який на даному етапі інтеграції нереально. На думку академіка НАН України, директора Інституту економіки та прогнозування НАН України В. М. Гейця, «Зближення України ... із ЄС буде важким та, найімовірніше, ґрунтуватиметься на більш жорстких умовах і критеріях та не до кінця зрозумілій перспективі самого входження» [3, с. 13].

Криза еврозони, загострення власних соціальних проблем у ЄС, збройний конфлікт на сході України та гуманітарна катастрофа у Сирії і Донбасі можуть суттєво відтермінувати стратегічний план вступу нашої держави до ЄС. До того ж, за прогнозами Світового банку, відновлення економічного зростання в Україні можна очікувати лише у 2016 р. (табл. 1).

Таблиця 1 – Ключові макроекономічні показники України [11]

	2012	2013	2014П	2015П	2016П	2017П
Номінальний ВВП, млрд грн	1 411,2	1 454,9	1 525,9	1 679,2	1 882,2	2 104,3
Реальний ВВП, зміна у %	0,2	0,0	-8,0	-1,0	3,5	4,0
Споживання, зміна у %	9,6	5,6	-6,7	-4,9	3,8	6,8
Експорт, зміна у %	-7,7	-8,8	-8,6	3,4	3,5	4,1
Імпорт, зміна у %	1,9	-5,9	-22,7	0,2	5,9	6,2
Державний і гарантований борг, % ВВП	36,6	40,6	68,8	74,9	71,7	66,9

Без відповіді залишається поки що і надзвичайно актуальне питання про «вбудовування» національної економіки України у складні, взаємопов'язані виробничі ланцюги економіки ЄС. Від того, яке місце займе вона у ланцюгах створення доданої вартості та на яких умовах діятиме як учасник об'єднання, «залежить і успішність її модернізації, і подальші шляхи розвитку» [6, с. 3].

На даний момент економічна інтеграція України характеризується відсутністю широких виробничо-технологічних зв'язків з країнами ЄС, через що експорт України представлено переважно продукцією з низьким ступенем обробки [7, с. 3]. Водночас в Україну з країн ЄС імпортується готова продукція, в тому числі інвестиційного призначення, що має більш високу додану вартість. Саме тому визначальним для України є не лише розширення доступу до європейських ринків, а й використання отриманих від підписання Угоди можливостей для реформування і підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки.

Особливо важливо у цьому процесі забезпечити включення окремих видів діяльності у технологічні ланцюги промислового виробництва країн ЄС, багато з яких інтенсивно реалізують нові промислові стратегії. Особливі надії у цьому відношенні покладаються на економічну частину Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, підписану 27 червня 2014 р. В аспекті торговельного режиму дана Угода передбачає відміну ЄС імпортного мита щодо українських товарів та поступове зниження Україною (упродовж наступних п'яти років) імпортного мита щодо товарів з ЄС. Угода також передбачає поглиблення співробітництва шляхом залучення українських суб'єктів господарювання до спільних науково-дослідницьких, комунікаційних та інформаційних проектів [7, с. 13].

У той же час, як вже зазначалося вище, Україна має об'єктивну необхідність у збереженні і примноженні господарських і цивілізаційних взаємин з країнами СНД. У зв'язку з цим, зберігається актуальність наукового дискурсу щодо цього стратегічного аспекту аналітичної роботи. Заслужують на увагу аргументи, що висуваються науковою спільнотою на користь збе-

реження співробітництва України з СНД. За висновками українських і російських науковців, економіка України зберігає досить високу залежність від торгово-економічних зв'язків із країнами ЄС. Понад 15 % від сукупних матеріальних затрат пов'язані із закупівлями в Росії (13,5 %), Білорусі (2 %) та Казахстані (1 %). При цьому частка іншого світу в матеріальних затратах складає для української економіки приблизно 18 %. У розподілі кінцевої продукції найбільша частка російської продукції споживається у самій Росії – 92,6 %, в іншому світі – 6,2 %. На частку Білорусі, Казахстану й України припадає близько 1,5 %. Для України зв'язок із країнами ЄС більш значимий. Ці держави споживають до 10 % від усього обсягу продукції України, що спрямовується на кінцеве використання [5, с. 15].

Наведені статистичні дані схиляють до висновку, що для переходу національної економіки України на інноваційно-інвестиційну модель розвитку економічні відносин з країнами ЄС і ЄС набувають, як мінімум, рівнозначної ваги. Це означає, що науковий дискурс стосовно вектора інтеграційної стратегії України ще довго зберігатиме свою актуальність.

Список використаних джерел

1. Аналітична доповідь Національного інституту стратегічних досліджень до позачергового Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України у сфері національної безпеки». – Київ : НІСД, 2014.
2. Білорус О. Г. Глобальні стратегії Євросоюзу : монографія / О. Г. Білорус, Ю. М. Мацейко, І. І. Вігер ; за наук. ред. О. Г. Білоруса. – Київ : КНЕУ, 2009.
3. Геєць В. М. Посткризові перспективи та проблеми розвитку економік України й Росії (макроекономічний спектр) / Валерій Михайлович Геєць // Фінанси України. – 2011. – № 2.
4. Губський Б. Європейський вектор інтеграційної політики України / Б. Губський // Економіка України. – 2003. – № 5.
5. Ивантер В. В. Экономическая и технологическая кооперация в разрезе секторов ЕЭП и Украины / В. В. Ивантер, В. М. Геєць, Л. В. Шинкарук и др. // Евразийская экономическая интеграция. – 2014. – № 1(22).

6. Інтеграційні можливості України: перспективи та наслідки : наукова доповідь / за ред. акад НАН України, д. е. н. В. М. Гейця, чл.-кор. НАН України, д. е. н. Л. В. Шинкарук ; НАН України, ДУ «Ін-т економіки та прогнозування НАН України». – Київ, 2014.
7. Оцінка впливу Угоди про асоціацію / ЗВТ між Україною та ЄС на економіку України : наукова доповідь / за ред. акад. НАН України, д. е. н. В. М. Гейця, чл.-кор. НААН України, д. е. н. Т. О. Осташко, чл.-кор. НАН України, д. е. н. Л. В. Шинкарук ; НАН України, ДУ «Ін-т економіки та прогнозування НАН України». – Київ, 2014.
8. Радзівєвська С. О. Конкурентоспроможність та інтеграційні перспективи України / С. О. Радзівєвська. – Київ : Знання України, 2012.
9. Радзівєвська С. О. Україна між ЄС та ЄП в умовах глобальної нестабільності / С. О. Радзівєвська // Міжнародна економічна політика. – 2013. – № 1(18).
10. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?art_id=246581344&cat_id=223223535. – Назва з екрана.
11. Україна. Економічний огляд. 2 жовтня 2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/document/eca/ukraine/World%20Bank%20Macro%20Update_October%202014_UKR_FIN.pdf. – Назва з екрана.

МІСЦЕ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ В ЕКОНОМІЧНІЙ ПОЛІТИЦІ ДЕРЖАВИ

*Н. С. Педченко, д. е. н., професор; Б. В. Сіліхін, аспірант
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський
університет економіки і торгівлі», м. Полтава*

Сучасні європейські країни характеризуються розвинутою ринковою економікою з чіткими і зрозумілими правилами діяльності на цих ринках. Кризова ситуація, яка склалась в українській економіці потребує активного втручання держави в економіку та переходу до нового рівня управління глобальними процесами.

Економічна політика держави є поняттям ширшим, ніж грошово-кредитна політика. Німецький дослідник економічної політики В. Ойкен розуміє під нею сукупність державних заходів впливу на економічні процеси. Автори Словника сучасної еко-

<i>Ніколенко С. С., Кушнір Л. Л.</i> Асоціація між Україною та ЄС: перспективи впливу на національну економіку	160
<i>Педченко Н. С., Сіліхін Б. В.</i> Місце монетарної політики Національного банку України в економічній політиці держави.....	165
<i>Расулов Ш. Ж.</i> Усиление роли ресурсной базы кредитных организаций в разработке инновационных подходов к формированию основ денежно-кредитной политики в условиях глобализации	168
<i>Расулов З. Ж., Сафаров А.</i> Регулирование рынка кредитных продуктов в целях реализации финансовых потребностей субъектов малого бизнеса в условиях глобализации	170
<i>Рузибаева Н. Х., Латипова Ш. М.</i> Повышение роли информационного анализа оценки инвестиционной привлекательности: современный аспект	173
<i>Хамраев М.С.</i> Развитие национальных фондовых рынков в условиях глобализации экономики	174
<i>Ходжаев Э. Н., Рузибаева Н. Х.</i> Реализация инвестиционных проектов по созданию новых высокотехнологичных производств в условиях глобализации экономики.....	177
<i>Юркова И. Б., Каунова Н. Л., Савостенко Н. А.</i> Направления усиления позиций потребительской кооперации на рынке.....	179

**ЧАСТИНА V. ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ
ТА СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ
КООПЕРАТИВНОГО РУХУ..... 183**

<i>Бондаренко О. Г.</i> Тенденции развития потребительской кооперации Республики Беларусь по доле рынка	183
<i>Гаркуша О. В.</i> Про сутність основних принципів функціонування кредитних кооперативів	186

Наукове видання

ІНСТИТУЦІЙНИЙ РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ: НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА У ГЛОБАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Збірник наукових праць

(м. Полтава, 27–28 квітня 2016 р.)

Головний редактор *М. П. Гречук*
Комп'ютерна верстка *Г. А. Бжікян*

*Формат 60×84/16. Ум. друк. арк. 12,4.
Тираж 35 пр. Зам. № 104/532.*

Видавець і виготовлювач
Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»,
к. 115, вул. Ковалю, 3, м. Полтава, 36014;
☎ (0532) 50-24-81

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 3827
від 08.07.2010 р.*

ISBN 978-966-184-235-8

